הקומץ רבה פרק שלישי מנחות לג.

בטפח הסמוך לרשות הרבים כמה דמרחק מעלי קמ"ל ואמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה מיתיבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בספ א אחד כשרה ראויה לשני סיפין קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל במזוזה ב הלך אחר היכר ציר ג מאי היכר ציר ד אמר רב אדא אבקתא היכי דמי כגון פיתחא דבין תרי בתי בין בי גברי לבי נשי ריש גלותא בנא ביתא אמר ליה לרב נחמן קבע לי מזוזתא א"ר נחמן ה תלי דשי ברישא אמר רב יהודה אמר רב ו עשאה כמין גגר פסולה איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כולהו מזוזתא דבי רבי כמין גגר הוו עבידן ז וההיא פיתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מזוזה לא קשיא הא דעבידא כסיכתא הא דעבידא כאיסתווירא איני והא ההוא פיתחא דהוה עייל ח בה רב הונא לבי מדרשא והויא לה מזוזה ההוא רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב ט במזוזה הלך אחר הרגיל א"ר זירא אמר רב מתנא אמר שמואל י מצוה להניחה בתחלת שליש העליון ורב הונא אמר מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה מיתיבי מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה בשלמא לרב הונא הוא דאמר כר' יהודה אלא לשמואל דאמר כמאן לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אמר ר"ה בריה דרב נתן לעולם כרבי יוסי ומאי

כתבה על שני דפין פסולה. פי' בקונטרס שהניח גויל חלק בין דף לדף ולפירושו יש ליישב בדוחק יא) הניחו בשני סיפין חלא על ב' דפין בשתי חתיכות קאמר כי היא דפ"ב דסוטה (דף יח.) דאמר בשני דפין פסולה ספר אחד אמר רחמנא ולא שנים והיינו בשתי חתיכות דומיא דגט בגי"ב דגיטין (דף כ:) דבעי רבא בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו ופריך מיפוק לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' ספרים ומשני לא צריכא דמעורה ועל כרחין לא מיפסיל לגט בשני דפין בחתיכה אחת דהא אמרינן בפרק במה דברים (דף פז:) שייר מקלת הגט וכתבו בדף השני כשר ולא אמרינן דהוי כשני ספרים ופסול ויש לדחות משום דגבי גט כתוב ספר אבל בקושה כתוב בספר דמשמע בספר המבורר ומיוחד למעוטי ב' דפין אפילו בחתיכה אחת ובירושלמי משמע דבשני עורות פסולה דפריך ולמה לא תניין שהספרים נכתבין בשני עורות והתפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בעור א'. מ"ר:

תלי דשא ברישא. פי' בקונטרס העמיד הסיפין תחילה שאם לא כן ה"ל תעשה ולא מן העשוי ויקשה דהוה ליה למימר קנע סיפי כריסא ועוד לקמן הוה ליה לאיתנויי גבי לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך כו' יב) וגראה לפרש דהאי ביתא דבנה רים גלותא היינו כגון פיתחא בין גברי לבין נשי דקליק מינה ומשום היכר ציר קאמר ליה תלי דשא כריסא. מ"ר: **הא דעבידא בסיכתא הא דעבידא באיסתווירא.** פי' בקונטרס דסיכתא פסולה שתחוכה בכף כנגר שתוחבים בכותל איסתווירא מקום מיצור השוק והרגל ומעומד הוא כשירה והשתא בין מעומד בין מושכב תרוייהו מיקריין כמין גגר וקשיא לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא וקבורת חמור קרי ליה בהמוכר פירות (כ"ב דף קא.) וספר תורה ולוחות שבארון מושכב ולא מעומד כדמשמע בפ"ק דבכא בתרא (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד דארון יג) דומו כרחבו ועוד אמרינן בסמוך העמיד לה מלבן של קנים מותך שפופרת ומניחה ואי מעומד ניחתה בחחת מן הקנים של מלבן יא) ועי"כ פר"ת כי סיכתא מעומד כיתידות המשכן הנעצות בארץ פסולה כאיסתווירא הנתון בשוק לרחבה בגע"ז קבילי"א בשרה ומיהו בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג.) דאמרינן האי איסתווירא עד הרגל בחחת על כרחין היינו עפר היורד מן השוק עד הרגל ולא קבילי"א ומיהו הא דאמר כ) בפ"ב דמגילה ירושלמי צריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח אין ראיה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש ליישב כגון דשיטה אחרונה לגד רשות הרבים היא יב) ורחשובה לגד פנים והופך שמע לגד אויר הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אויר"ת שמניח מושכב ולא מעומד ומיהו הא דאמרינן לקמן (דף לד:) כתב על עור אחת והניח בארבע בתים יצא לא קשיא מידי דמעומד נמי יש ליישב וקשה לפי' ר"ת מהא דתניא בתוספתא דכלים שפופרת שחתכה ונתן בה את המזוזה ואח"כ נתנה בכותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טמאה שלא כדרך קבלתה טהורה משמע שהשפופרת שתומה מצד א' כ) ולפי' ר"ת דמפרש כמין גגר פסולה מעומד אבל מיושב כשירה אלי אי כדרך קבלתה ויש ליישב שהשפופרת פתוחה לאורכה מ) משני רשיה שתומה ושלא כדרך קבלתה היינו דבפאה על פיה וע"ע האי דקאמר כולהו מזוזתא דבי רבי כמין גגר עבידן משמע אבל אחר מזוזתא דעלמא לא עבידא כמין גגר הלכך גראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דבאיסתווירא דכשירה היינו בחלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין נון מחלה שוכב ומחלה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר מזוזתא דעלמא לאו הכי עבידן אלא לפר"ת הויין מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת לא ולמד דהא מעשה בכל יום בספר תורה עומד על הבימה הכל עומדין וכשאלית ליבור מוציאו הכל יושבין.יג) מ"ר: **והא ההוא פיתחא דהוה בי רב הונא והויא ליה מזוזה.** מתוך הלשון משמע דווקא פתח הבית שהיה יוצא ממנו לבית המדרש אבל פתח בית המדרש עצמו לא בעי מזוזה ובפ' קמא דיומא (דף יא:) איכא פלוגתא דתניא יכול יהו בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו בית ומשיק הא רבי מאיר הא רבנן דפליגי לענין מזוזה יד) לבית הכנסת שאין בה דירה לחזן הכנסת ובמסכת ברכות (דף מז.) נמי משמע דהלכה כמאן דפטר גבי אבני ורבנן דהוו אזלי באורחא וכי מטו לבי כנישתא אמר ליה רבנן לאביי ליעול מר אמר ליה עד השתא לאו מר אנא א"ל הכי אמר רבי יוחנן אין מכנסין אלא בפתח שיש בו מזוזה יש בו מזוזה ס"ל אלא בפתח הראוי למזוזה משמע דפתח בית הכנסת פטור וירושלמי בפרק מו] שני דמגילה משמע דבי מדרשא דרבי חגיגא היה בו מזוזה ומוגמת כנגד כתיפותיו של אדם. כ) מ"ר:

ומאי

מסורת הש"ס

א) [ובירושלמי יא:], ב) [גירסת הערוך אמר רב אחא ובירושלמי יא:], ג) הרבים דקדים כו'. ד) שיפנא נמזוזה כי אתי לביתיה הכי"ד. ה) ל"ק. ו) [דכרים כנ:], ז) [לקמן מ:], ח) מכאן שיך לעיב. ט) היאך הניחו. ל"ק. י) [פ' תוס' ב"מ קב. ד"ה בנוכחא], כ) מירושלמי בפ"ב דמגילה ערך. ל"ק. ל) עיין במרדכי. מ) ומשני. ל"ק. נ) [וע"ע תוס' יומא יא: ד"ה אלין].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בבכתא כי מיכתא ל"ל קודם ד"ה איסתווירא: (ב) ד"ה דגיל וכו' לגיס המדרש היו באין כאותו פתח:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה איסתווירא היינו מקום חיבור השוק בר. ע' יומא דף קנ ע"א:

לעזי רש"י

קבילי"א [קיבילי"א]. יחה. ון. דיז.

מוסף רש"י

אבקתא. חור שליר הלגת סוכה כו (שירובין יב:).

עין משפט נר מצוה

קטפ א מ"ד פ"ה מהל' תפילין הל"ח סמג עשין כב סה טוש"ע יו"ד סימן רפח סעי' כ:
קטפ ב מ"ד פ"ו שם הל' יא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רמט סעי' ג:
קנ ג מ"ד שם הל' ה סמג שם טוש"ע שם סעי' ה:
קנא ד מ"ד פ"ה שם הל' ת טוש"ע שם סעיף ו:
קנב ה ו מ"ד פ"ו שם הל' יא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רמט סעי' ו:
קנג ז מ"ד שם הל' יב סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רמט סעי' כ:

שיטה מקובצת

א) ע"ל ביה: ב) תיבות כראמר לקמן דקדים פגע במצוה נמחק: ג) בתי בין בי גברא לבי נשי: ד) ימין שנגנסין: ה) הסיפין תיבת הסיפא נמחק: ו) המוזוזה. בסיפין והדר הסיפין בבנין: ז) המדרש. נכנסין באותו פתח אבל אותו של בית לא היה רגיל אלא פתח קטן היה שעשה אצל מקומו ונכנס ויוצא לפעמים כדי שלא יטרח את תלמידיו לעמוד בפניו אבל פתח אחר רגיל היה בו לנכנסים ויוצאין ואע"ג דאמרינן בתי כנסיות ובתי מדרשות אינן חייבין במזוזה צריך לומר שהיה נמי (לחמיש) (לתשמיש) ביתי. הוס' אחרות: ח) מלמטה למעלה: ט) חתך כו' דמייתי נמי דין תעשה ולא מן העשוי: י) רומו כרחבו. ועוד אנו רואין מנהג בכל יום שכל זמן שהס"ת זקוף על הבימה כל העם עומדים וכשהוא שוכב על הבימה הן יושבין אלמא חשבינן לה כל זמן שהוא זקוף שלא בדרך מקומו. תוס' אחרות: יא) מלבן. בשלמא לפר"ת דמצות מזוזה פושבב ולא זקופה לפיכך צריך לחתוך אחר מן הקנים לתחוב בתוכו המזוזה אבל לפרש"י למה לו לחתוך אינו צריך אלא להניחה דרך נקב העליון שהרי הקנה כולו חלול ר"ל דמ"מ צריך לחתוך לפי שהוא סתום בין קשר לקשר. תוס' אחרות: יב) היא. ראחר לצד פנים: יג) יושבין. והעולם נהגו כרש"י. והרוצה לצאת ידי שניהם יקבענה כיושה כזה: יד) מזוזה בבית הכנסת: טו) בפרק שלישי דמגילה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com